

БІЛОЗЕРСЬКА Світлана – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, Україна, індекс 82100 (iana_sun@meta.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9636-1756>

ЗУБКОВИЧ Степан – аспірант спеціальності 053 «Психологія», Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, Україна, індекс 82100

ПЛЯЦКО Орест – аспірант спеціальності 053 «Психологія», Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, Україна, індекс 82100

ПРОФЕСІЙНИЙ ІНТЕРЕС ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Анотація. *Мета статті* полягає у теоретичному аналізі поглядів різних авторів на феномен професійного іміджу та професійного інтересу як його системоутворюючого компонента та емпіричному дослідженні рівня сформованості професійної потреби у майбутніх педагогів.

Методологія дослідження базується на розгляді професійного інтересу як аксіологічного феномену, що дозволяє здійснювати формування особистості майбутнього вчителя на внутрішньому рівні, впливаючи на його емоційно-моральне, духовно-соціальне буття.

Наукова новизна. Професійний інтерес до педагогічної діяльності розглядається як емоційно-пізнавальне та ціннісно-орієнтоване ставлення до педагогічної діяльності, яке характеризується вольовою активністю у розвитку здібностей і професійно-особистісних якостей майбутнього вчителя, активним залученням до його пізнання та прагненням до самореалізації в ньому. Виділено види професійного інтересу: теоретичний, практичний, творчий, ціннісно-смісловий.

Доводиться думка, що на основі сформованості професійного інтересу у студентів відбувається інтеріоризація педагогічної професії як сенсу життєвого буття, а в педагогічній картині світу визначальним стає духовний і ціннісно-смісловий аспект. Це дозволяє об'єктивно, на суб'єктивному рівні, змінити характер професійної підготовки майбутнього фахівця і виділити даний феномен в якості психологічної детермінанти професійного іміджу. Емпіричне дослідження рівня професійно-педагогічної мотивації майбутніх педагогів свідчать про те, що студенти продемонстрували показник професійно-педагогічної мотивації 8,8–10 балів, що, згідно з методикою, відповідає «середньому рівню мотивації».

Висновки. Результати теоретико-емпіричного дослідження дали можливість визначити, що ціннісно-мотиваційне ставлення майбутнього вчителя до педагогічної діяльності є однією з визначальних її структур і виступає основою формування професійного іміджу. Професійний імідж, як своєрідний стрижень особистості майбутнього вчителя, забезпечує взаємозв'язок і узгодженість провідних структурних утворень особистості (мотивів, установок, цінностей, переконань та інтересів).

Ключові слова: майбутній педагог, мотивація, професійний імідж, професійний інтерес.

BILOZERSKA Svitlana – Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor at the Department of Psychology, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (iana_sun@meta.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9636-1756>

ZUBKOVYCH Stepan – Postgraduate Student in the specialty 053 Psychology, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100

PLYATSKO Orest – Postgraduate Student in the specialty 053 Psychology, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100

PROFESSIONAL INTEREST AS THE BASIS FOR FORMING THE PROFESSIONAL IMAGE OF A FUTURE TEACHER

Abstract. *The purpose of the article is to theoretically analyze the views of various authors on the phenomenon of professional image and professional interest, as its system-forming component and to empirically study the level of formation of professional needs in future teachers.*

The research methodology is based on considering professional interest as an axiological phenomenon that allows the formation of the personality of a future teacher at the internal level, influencing his emotional-moral, spiritual-social being.

Scientific novelty. Professional interest in pedagogical activity is considered as an emotional-cognitive and value-oriented attitude to pedagogical activity, which is characterized by volitional activity in the development of abilities and professional-personal qualities of a future teacher; active involvement in his knowledge and the desire for self-realization in it. Types of professional interest are distinguished: theoretical, practical, creative, value-semantic.

The idea is proved that on the basis of the formation of professional interest in students, the internalization of the pedagogical profession as the meaning of life occurs, and in the pedagogical picture of the world, the spiritual and value-semantic aspect becomes decisive. This allows objectively, at the subjective level, to change the nature of the professional training of the future specialist and to highlight this phenomenon as a psychological determinant of the professional image. Empirical research on the level of professional and pedagogical motivation of future teachers indicates that students demonstrated an indicator of professional and pedagogical motivation of 8.8–10 points, which, according to the methodology, corresponds to the "average level of motivation".

Conclusions. The results of the theoretical and empirical research made it possible to determine that the value-motivational attitude of the future teacher to pedagogical activity is one of its defining structures and serves as the basis for the formation of a professional image. Professional image, as a kind of core of the personality of a future teacher, ensures the interconnection and coherence of the leading structural formations of the personality (motives, attitudes, values, beliefs and interests).

Key words: future teacher, motivation, professional image, professional interest.

Постановка проблеми. На сучасному висококонкурентному ринку праці професійний імідж вчителя є найважливішим фактором успішної кар'єри поряд із компетенціями та професійним досвідом. Сьогодні Україні потрібен не просто вчитель, який дає знання, відтворює їх, компетентний виконавець, а насамперед професіонал, здатний до постійного самовдосконалення, орієнтований на креативність і гнучкість мислення; особистість, що володіє високою морально-духовною культурою, вміє втілити у життя свої ідеї; активна, емоційно врівноважена та вольова особистість. Імідж майбутнього вчителя є особистісним утворенням, його становлення має пролонгований характер і починати його формування необхідно ще на етапі навчання у ЗВО.

В процесі підготовки фахівців у сфері педагогічної освіти основну роль відіграє спрямованість на розвиток тих якостей, які сприятимуть готовності майбутнього вчителя до професійної діяльності на основі фундаментальних знань, володінні професійними вміннями та навичками. Проте, така діяльність стає успішнішою за наявності професійного інтересу, який необхідно сформувати в процесі оволодіння професією. Вона включає формування наукового світогляду, професійного мислення, оволодіння основами професійної майстерності, захоплення своєю справою та бажання синтезувати нові знання для творчого вирішення професійних завдань. Динаміка розвитку професійного інтересу залежить від систематичного засвоєння знань, умінь і навичок та втілення їх у педагогічній діяльності.

Отже, на сьогоднішній день виникла потреба у визначенні сутності професійного інтересу, як основи для формування професійного іміджу майбутнього вчителя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема іміджу сучасного вчителя набуває сьогодні великого теоретичного та практичного значення, оскільки ускладнення освітніх завдань розширює діапазон трудових функцій, компетенцій педагогів та вимог до їх професійно-особистісних характеристик. Ця проблема входить в коло завдань психологічної науки, бо сприйняття, розуміння і прийняття людини людиною є одним із найважливіших аспектів педагогічної взаємодії. Крім того, визначенню іміджевих характеристик сучасного педагога сприяє конструювання та оформлення його професіограми відповідно до оновлених форматів діяльності та горизонтів особистісного зростання.

Аналіз психолого-педагогічних джерел, присвячених дослідженню даної проблеми, свідчить про наявність розбіжностей у визначенні поняття імідж. Найбільш часто використовуване тлумачення іміджу полягає в тому, що феномен іміджу є багатограним і багатоаспектним, оскільки він включає не тільки природні властивості особистості, а й спеціально вироблені: він пов'язаний як із зовнішністю, так і з внутрішнім світом людини, її психологічним типом, особливості якого відповідають вимогам часу і суспільства (Тимошенко, 2016). О. Козлова, розробляючи проблему іміджу вчителя, доводить, що його імідж безпосередньо впливає на ефективність його діяльності і визначається, перш за все, позитивністю його Я-концепції (Козлова, 2019). На переконання Л.В. Куземко, імідж пов'язаний із особистістю самого вчителя, з його етичними, моральними, інтелектуальними, емоційно-почуттєвими, естетичними та психологічними характеристиками, що виявляються у вербальному та невербальному спілкуванні (Куземко, 2020).

Мета статті полягає у теоретичному аналізі поглядів різних авторів на феномен професійного іміджу та професійного інтересу, як його системоутворюючого компоненту та емпіричному дослідженні рівня сформованості професійної потреби у майбутніх педагогів.

Виклад основного матеріалу. Як зазначає М.О. Мазоренко, професіоналізм людини – це досягнення професійних результатів у результаті виробничої діяльності, а також обов'язкова наявність внутрішніх психологічних компонентів – внутрішнього ставлення до праці, її емоційно-психологічного стану (Мазоренко, 2010). Аналізуючи професійну діяльність педагога-професіонала, з нашої точки зору, слід враховувати не тільки здатність учителя оволодівати новими освітніми технологіями, засобами, різноманітними інноваціями, але й те, що рухає ним у цій професії, з яких ціннісних орієнтацій він виходить, чому займається цією справою, якими особистісно-професійними якостями володіє. До таких якостей ми відносимо здатність до рефлексії, емпатію, відповідальність, емоційну гнучкість, толерантність, здатність до взаємодії та самореалізації. Саме ці якості іміджевої поведінки, на нашу думку, стимулюють стан емоційного комфорту, інтелектуальну активність, творчий пошук, сприяють взаєморозумінню та співпереживанню. У той же час ці якості становлять духовний потенціал майбутнього вчителя та сприяють розвитку особистості кожного студента, забезпечуючи доцільність та ефективність педагогічної взаємодії (Білозерська, 2022).

Як бачимо, основоположною умовою професійного становлення педагога сучасні психологи визначають професійний імідж, як своєрідний стрижень його особистості, що забезпечує взаємозв'язок і узгодженість провідних структурних характеристик особистості (мотивів, установок, цінностей, переконань, ідеалів). Особливого значення надається розгляду специфіки іміджу майбутнього вчителя в контексті його професійної компетентності, а саме: знання, вміння, навички; індивідуальний стиль професійної діяльності; мотиви, установки, цінності, переконання, інтереси.

Так, професійний імідж сучасного вчителя тісно пов'язаний з його професійною компетентністю, психолого-педагогічною культурою та особистісними й професійно значущими якостями, а також з професійною мотивацією та професійним інтересом.

Мотивація – це процес, у результаті якого певна діяльність набуває для індивіда особистісного змісту, створює стійкість його інтересів до неї та перетворює зовнішню мету його діяльності на внутрішню потребу індивіда (Занюк, 2002). Формування професійного іміджу, його професійний розвиток і кар'єрний успіх залежать від багатьох соціокультурних факторів, насамперед від його власної цілеспрямованості та активної діяльності.

Отже, формування мотиваційної сфери передбачає розвиток у майбутніх учителів таких її складових як: професійний інтерес, ціннісні орієнтації та педагогічна спрямованість.

Ще одним дуже важливим поняттям є професійне зростання майбутніх учителів на етапі підготовки, яке А. Поляков розглядав як «динамічний, безперервний процес розвитку їхнього

особистісного потенціалу, прихованих можливостей, заснований на внутрішній потребі в навчанні, як процес удосконалення особистості студента; загальнокультурних і професійних знань; системи інтелектуальних, практичних умінь і навичок; досвіду творчої діяльності; розвинених особистісно-професійно значущих якостей, мотивації діяльності» (Поляков, 2008, 15). Таким чином, цілеспрямоване формування стійкої професійної мотивації майбутніх педагогів пов'язане з прагненням до особистісно-професійного самовдосконалення, до самодетермінації (прагнення суб'єкта відчувати себе джерелом своєї активності, своєї діяльності, почуватися господарем свого життя) та самореалізації. Майбутні вчителі повинні мати позитивну мету професійної діяльності, мету стати успішною людиною, бути готовими до самовдосконалення та самоосвіти. Тому ми визначаємо професійну мотивацію як механізм, який спонукає студентів оволодівати професією педагога, досягати успіхів у професійній діяльності.

«Мотиваційна сфера професійної діяльності майбутнього фахівця суттєво впливає на його пізнавальний, інтелектуальний, емоційний, волевий розвиток, спонукає майбутнього вчителя до досягнення висот професійної зрілості» (Єрохін, 2011). Тобто, домінуючими чинниками у виборі професії вчителя виступає стійкий інтерес до педагогічної праці, можливість досягнення суспільного визнання в цій професії, соціальну цінність педагогічної діяльності.

Як відомо, процесуально мотивована поведінка здійснюється заради дії, оскільки цікавить процес і зміст діяльності, а не те, що знаходиться поза нею. Тобто інтерес до професії педагога та його розвиток є одним із найважливіших факторів успішної підготовки здобувачів вищої освіти, їх професійного самовдосконалення та саморозвитку.

Кожен студент створює власну, відносно стійку систему мотивів діяльності, залежно від свого світогляду, спрямованості, рис характеру, самосвідомості, інтелекту та психофізіології. Управління мотивацією полягає у створенні сприятливих умов, що викликають в студентів бажання до активної діяльності.

Зрозуміло, що формування професійного іміджу, в цілому, тісно пов'язане з особистісними уподобаннями студента, його безпосередніми емоційними реакціями на ті, чи інші особливості професії. За наявності професійного інтересу, який має формуватися в процесі оволодіння професією, діяльність людини стає успішнішою. Саме тому, розмірковуючи над сутністю базових складників сучасного іміджу педагога, особливу увагу доцільно акцентувати на питанні формування професійного інтересу.

Проблема професійного інтересу привернула пильну увагу педагогів і психологів у середині 20 століття і це явище уявлялося як спонукання до вибіркової діяльності по відношенню до певних сфер об'єктивної дійсності, як спрямованість особистості на оволодіння професією.

Різні автори по-різному підходили до розуміння інтересу. Так, на думку С.А. Єрохіна, потреба викликає інтерес лише тоді, коли її задоволення стикається з труднощами, обумовленими якимись об'єктивними чи суб'єктивними факторами. Безперешкодне задоволення потреби не породжує інтерес. Таким чином, з точки зору цього автора, інтереси виражають протиріччя між потребами та умовами задоволення (Єрохін, 2011). Торндайк визначав інтерес як «бажання присвятити свої думки і дії якомусь явищу, звертаючи увагу на його рушійну, спонукальну силу, на його динамічну природу» (Поляков, 2008) С.С. Занюк зазначає, що «інтереси змушують людину активно шукати шляхи задоволення своєї жаги до пізнання» (Занюк, 2002, 146). Багато авторів інтерес пов'язують з пізнавальною потребою і діяльністю людини.

Студентство як соціальна група характеризується професійною спрямованістю, сформованістю стійкого ставлення до майбутньої професії. На їх успішність у навчанні значною мірою впливають професійно-пізнавальні мотиви.

Варто зауважити, що сьогодні професійний інтерес необхідно розглядати з нових позицій, який дозволяє представити його як аксіологічний і соціокультурний феномен. Такий підхід дозволяє на його основі здійснювати формування особистості майбутнього вчителя на внутрішньому рівні, впливаючи на його емоційно-моральне, духовно-соціальне буття, що дає підстави виділяти різні види існування цього феномену:

- теоретичний інтерес. Виявляється у збільшенні обсягу знань не лише про сам навчальний предмет, а й про навколишній світ на основі його змістово-сміислової обробки та поглибленого вивчення об'єкта професійної діяльності (професії);
- практичний інтерес, який відображає якість виконання самої професії та активну позицію майбутнього вчителя в рамках професійної діяльності;

- творчий інтерес. Він тісно пов'язаний з попереднім і доповнює його показником творчої, інноваційної активності;

- ціннісно-смысловий. Він відображає внутрішній світ майбутнього вчителя, який виявляється в ієрархії ціннісних, моральних, смыслових імперативів суб'єктів освітнього процесу, у переконаннях, світогляді, ментальності майбутнього вчителя.

Перераховані вище види професійного інтересу існують не ізольовано один від одного, а являють собою змістовну єдність, яка виражається в цілісному понятті професійного інтересу.

Інтерес до свого предмета є однією з основних якостей, що формують педагогічну спрямованість вчителя. Спрямованість вчителя на свою професію виявляється у захопленні нею. Вона стає сенсом життя. Це призводить до двох наслідків. З одного боку, любов до своєї справи змушує вчителя постійно вдосконалювати свою майстерність, цікавитись роботою своїх колег, надавати їм допомогу, самому вибирати корисне для своєї роботи, тобто бути активним творчим працівником. З іншого боку, учні, якщо відчують, що заняття з ними є для вчителя не важким обов'язком, а задоволенням, відповідають йому взаємністю.

Говорячи про сутність професійного інтересу з позицій онтології, гносеології, феноменології та аксіології, ми визначаємо його як багаторівневу доміную професійної підготовки майбутнього вчителя. На його основі проводиться цілеспрямована робота з формування професійного іміджу й професійного буття, формується ціннісно-смысловий світогляд.

Одним із чинників формування професійного іміджу та ціннісного ставлення до професії є професійний інтерес, який безпосередньо пов'язаний із потребами особистості, що сформувалися. Ціннісно-мотиваційне ставлення майбутнього вчителя до педагогічної діяльності є однією з визначальних її структур і є основою формування професійного іміджу.

З метою вивчення рівня професійно-педагогічної мотивації майбутніх педагогів було проведено дослідження серед студентів, які здобувають спеціальність педагог. У дослідженні взяли участь 604 респонденти. Студентам було запропонована методика «Самооцінка професійно-педагогічної мотивації» (за М.П. Фетіскіним, адаптована А.А. Проценком).

Дана методика дозволяє визначити, на якому рівні мотиваційної ієрархії знаходиться бажання студентів оволодіти педагогічною професією. Чи є байдужість до оволодіння професією, епізодичний інтерес чи вже розвивається допитливість, чи сформувався функціональний інтерес чи досягнута вершина мотиваційної ієрархії – професійна потреба усвідомлено вивчати педагогіку та психологію, оволодіваючи основами педагогічної майстерності.

Враховуючи логіку авторів методики, початок професійного інтересу до педагогічної професії починається з «байдужого ставлення» і поступово, трансформуючись в «епізодичний інтерес», йде далі, досягаючи власне «професійної потреби» (див. рис. 1).

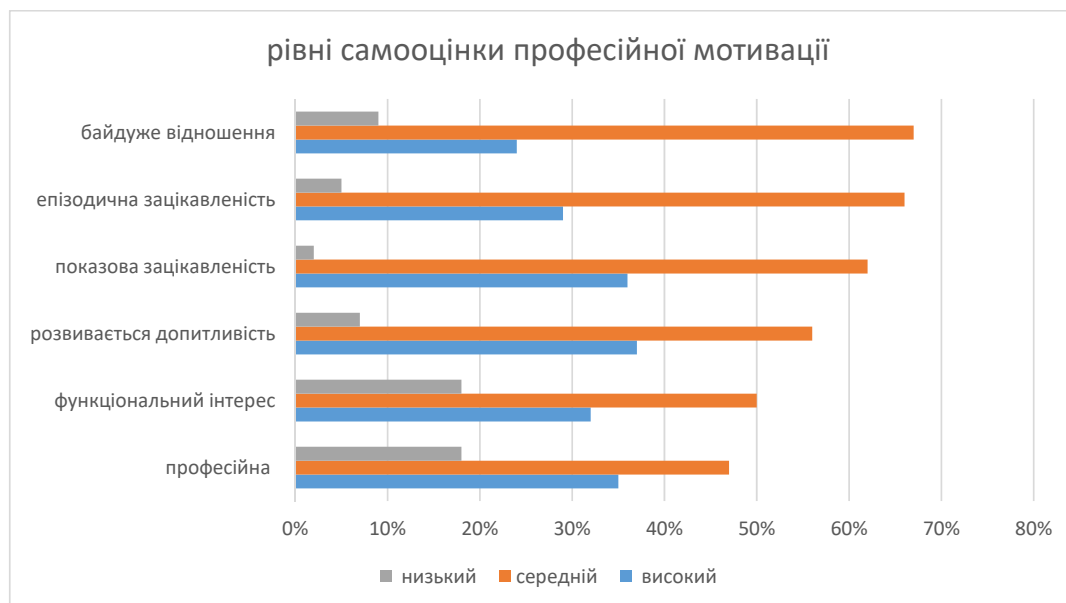

Рис. 1. Самооцінка професійно-педагогічної мотивації

Результати, отримані в ході нашого дослідження, свідчать про те, що студенти продемонстрували показник професійно-педагогічної мотивації 8,8–10 балів, що, згідно з методикою, відповідає «середньому рівню мотивації».

При цьому можна помітити, деку особливість, характерну для кожного «ступеня» цієї мотиваційної ієрархії. Найбільше значення виявлено за шкалою «розвиток допитливості» ($M = 10,02$; $\sigma = 2,56$), яка, на наш погляд, цілком закономірно відображає орієнтацію студентів на процес здобуття обраної професії у стінах навчального закладу. Шкала «розвиток допитливості» дозволяє виявити кількість студентів, у яких у міру навчання у ЗВО поступово зростає інтерес до навчання. За цією шкалою високий рівень виявлено у 37% респондентів, середній – у 57%.

На другій позиції ми бачимо значущими для студентів є показова зацікавленість. Високий показник виявлено у 36% студентів, середній – у 62% і 2% студентам притаманний низький рівень. Як видно з діаграми, професійні потреби студентів розподілилися наступним чином: високий рівень професійних потреб продемонстрували 35% респондентів, середній – 47%, низький – 18%. Це цілком адекватний показник, оскільки він свідчить про відповідність професійного вибору студентів їхнім ціннісним орієнтаціям, бажання розвиватися в обраній професії в майбутньому. Вважаємо це свідченням хорошого потенціалу в бажанні оволодіти професією.

Розгляд результатів функціонального інтересу студентів як форми пробудження до діяльності з боку предметно-функціональних мотивів, задоволення яких пов'язане не з результатом, а з процесом, орієнтованим на оволодіння професійною діяльністю (див. рис. 1). Отримані результати показали, що цей вид інтересу на високому рівні у 32% учнів, на середньому – у 50%, на низькому – у 18%.

Існує в професійній сфері і таке поняття, як епізодична зацікавленість, що виникає не завжди, але може передувати виникненню професійного інтересу згодом. У 29% студентів помічено високий рівень епізодичного інтересу, середній рівень – 66%, низький – 5% майбутніх педагогів. Цей вид мотиваційної структури свідчить про наявність ресурсу для розвитку професійної мотивації та вимагає цілеспрямованої роботи зі сторони викладачів.

Останній показник, який був визначений за допомогою методики – «байдуже відношення». Дослідження показали наступні результати: у 24,3% студентів спостерігається високий рівень, у 67,2% – середній і у 8,5% – низький рівень. Студенти з високим рівнем байдужості, швидше всього, є «випадковими людьми» у вибраній професії і навчаються лише, щоб отримати диплом.

Водночас можна припустити, що рівень професійно-педагогічної мотивації у студентів є досить низьким, у зв'язку з тим, що більшість абітурієнтів, які вступають на цей факультет, пов'язують свої плани щодо професійної самореалізації не з педагогічною, а з іншим видом діяльністю. В такому випадку слід наголосити, що для студентів, які ставлять виключно прагматичні цілі, процес формування іміджу тим самим утруднюється і стає менш успішним навіть щодо поставленої мети.

Нарешті, необхідно звернути увагу на шкалу «професійна потреба», яка являє собою середні показники в порівнянні з іншими шкалами. Це цілком зрозуміло, оскільки розвиток цього вищого ступеня професійної мотивації вимагає реалізації в практичній діяльності. І ми сподіваємося, що такою можливістю стане педагогічна практика. Вважаємо, що позитивна професійна спрямованість та мотивація сприятимуть особистісному розвитку, самоосвіті, що є основою у формуванні професійного іміджу майбутнього педагога.

Таким чином, дослідження, проведене серед студентів педагогічних університетів, показало, що їх професійно-педагогічна мотивація ще перебуває на стадії формування.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Складовими професійного іміджу майбутнього вчителя є професійні орієнтації, професійно-педагогічні інтереси, мотиви професійної діяльності та самовдосконалення, професійні позиції особистості. Вони відображають ставлення до професійно-педагогічної діяльності, інтереси та нахили, бажання вдосконалювати свою підготовку.

Проблема професійного інтересу свідчить про те, що цей феномен виступає як ментальна детермінанта, яка визначає когнітивний, афективний, аксіологічний, екзистенціальний рівні професійної підготовки майбутнього вчителя. На основі цього явища вчитель інтеріоризує професію вчителя як сенс життя, а в педагогічній картині світу визначальним стає духовний

і ціннісно-смысловий аспект. Це дозволяє об'єктивно, на суб'єктивному рівні змінити характер професійної підготовки майбутнього спеціаліста та виділити професійний інтерес як психічну детермінанту.

Перспективи подальшого дослідження. Незважаючи на те, що в цілому майбутні вчителі достатньою мірою виявляють потреби та інтереси, необхідні для ефективної підготовки до майбутньої професійної діяльності, формування мотивації залишається актуальним завданням їхньої освіти. Важливо також розв'язати протиріччя між мотиваційною основою навчальної діяльності студента та його майбутньою професійною діяльністю.

Література

- Білозерська С. Аксіологічні основи формування професійного іміджу майбутнього вчителя. *Вчені записки таврійського національного університету імені В.І.Вернадського*. Серія: Психологія. 2022. Том 33(72) № 2. С. 133–138.
- Занюк С. С. Психологія мотивації: навчальний посібник. Київ: Либідь, 2002. 304 с.
- Єрохін С. А., Нікітін Ю. В., Нікітіна І. В. Концепція професійної мотивації студентів як фактору конкурентності на ринку праці. *Юридична наука*. 2011. Вип. 1. С. 20–28.
- Козлова О., Гребенік, Т. Волосяк Т. Структура професійного іміджу майбутніх педагогів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал*. 2019. № 10 (94). С. 62–74.
- Куземко Л.В. Формування іміджу педагога як складник його особистісно-професійного розвитку. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 71, Т. 2. С. 127–131.
- Мазоренко М. О. Діловий імідж – професійно важлива якість спеціаліста. *Проблеми екстремальної та кризової психології*: зб. наук. праць. Харків: УЦЗУ, 2010. Вип. 7. С. 319–327.
- Поляков А. О. Педагогічні умови мотивації професійного зростання студентів педагогічних університетів у процесі неперервної освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2008. 23 с.
- Тимошенко В.В. Педагогічний імідж викладача ВНЗ як частина професійної компетенції. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2016. Вип. 2. С. 196–200.

References

- Bilozerska, S. (2022). Aksiologichni osnovy formuvannya profesijnoho imidzhu maybutn'oho vchytelya [Axiological foundations of the formation of the professional image of a future teacher]. *Vcheni zapysky tavrjys'koho natsional'noho universytetu imeni V.I.Vernads'koho. Seriya: Psykholohiya – Scientific notes of the V.I. Vernadsky Tavrichesky National University. Series: Psychology*. Volume 33(72) No. 2, P.133–138 [in Ukrainian].
- Zanyuk, S. S. (2002). *Psykhologhiya motyvatsiyi: navchalnyy posibnyk [Psychology of motivation: a textbook]*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
- Yerokhin, S. A., Nikitin, YU. V., & Nikitina, I. V. (2011). Kontseptsiya profesijnoyi motyvatsiyi studentiv yak faktor konkurentnosti na rynku pratsi [The concept of professional motivation of students as a factor of competitiveness in the labor market.]. *Yurydychna nauka – Legal science*, Vyp. 1. S. 20–28 [in Ukrainian].
- Kozlova, O., Hrebenyk, T., & Volosyuk, T. (2019). Struktura profesijnoho imidzhu maybutnikh pedahohiv [The structure of the professional image of future teachers]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnologhiyi: naukovyy zhurnal – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies: scientific journal*, № 10 (94). S. 62–74 [in Ukrainian].
- Kuzemko, L.V. (2020). Formuvannya imidzhu pedahoha yak skladnyk yoho osobystisno-profesijnoho rozvytku [Formation of the image of a teacher as a component of his personal and professional development]. *Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchij i zahalnoosvitnij shkolakh – Pedagogy of the formation of a creative personality in higher and general education schools*. No. 71, Vol. 2. P. 127–131 [in Ukrainian].
- Mazorenko, M. O. (2010). Dilovyy imidzh – profesiyno vazhlyva yakist' spetsialista [Business image – a professionally important quality of a specialist]. *Problemy ekstremalnoyi ta kryzovoyi psykhologhiyi: zb. nauk. Prats – Problems of extreme and crisis psychology: collection of scientific works*, 7. P. 319–327 [in Ukrainian].
- Polyakov, A. O. (2008). Pedahohichni umovy motyvatsiyi profesijnoho zrostantnya studentiv pedahohichnykh universytetiv u protsesi neperervnoyi osvity [Pedagogical conditions of motivation of professional growth of students of pedagogical universities in the process of continuing education]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kharkiv, 23 p [in Ukrainian].
- Tymoshenko, V.V. (2016). Pedahohichnyy imidzh vykladacha VNZ yak chastyna profesijnoyi kompetentsiyi [Pedagogical image of a university teacher as part of professional competence]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiya, teoriya i praktyka – Spirituality of the individual: methodology, theory and practice*. Issue 2. Pp. 196–200 [in Ukrainian].